

УВОД

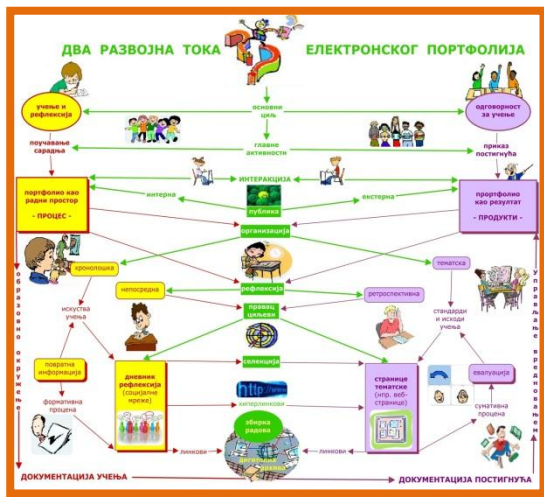
Оправданост иновације

У [Правилнику о оцењивању ученика основне школе](#) (Службени гласник РС 74/11), у члану 2, између осталог, истиче се да је оцењивање педагошка активност којом се исказује однос према учењу и знању, подстиче мотивација за учење и оспособљава за објективну процену сопствених постигнућа и постигнућа других ученика и развија систем вредности. Портфолио се речју нигде не помиње, али га можемо препознати и сврстати у друге методе и технике којима се напред наведено постиже, а које Правилник помиње. Портфолио као начин процене није непознат ни нашој наставној пракси, поготово у раду с најмлађим ученицима. Портфолијем се у нашој пракси обично називају фасцикле у које ученици одлажу своје радове и који репрезентују и осликавају њихов укупан рад и постигнућа. То би била **папирна варијанта портфолија** под условом да радове ученици сами бирају, вођени одређеним критеријумима, које им наставник постави или их заједнички формулишу, да су у стању да образложе свој избор рада, да истакну његове предности, уоче недостатке и донесу мере побољшања у наредном периоду како би рад из те области био још бољи.

Електронски портфолио је исти начин самовредновања, али у дигиталној форми, мада има аутора који сматрају да је електронски портфолио потпуно другачије конципиран. Најважнија је чињеница да је електронски портфолио немогуће оформити и водити уколико и сама настава није подржана увођењем дигиталних медија и хибридним учењем, тј. уколико искуство у промени ИКТ ученици немају и у настави. Наиме, код електронског портфолија се не ради само о замени картонске фасцикле дигиталном фасциклом (фолдером), него о коришћењу што више различитих апликација и веб-алата у функцији учења и самовредновања, и о њиховом повезивању у функцији формирања портфолија. Разуме се да ће с млађим ученицима бити пажљиво бирано шта користимо и да ће помоћ наставника бити већа, а обука потребнија него старијима.

Теоретско утемељење

Портфолио је алтернативни начин самооцењивања и самовредновања, при чему ученик сам бира своје најбоље радове, образлаже по чему су они репрезентативни, које су предности тог рада, шта може да унапреди у наредном периоду. Ученичко образложење је најбоље када је вођено одређеним критеријумима с којима је он упознат. У портфолију ученика 3. разреда критеријуми су задати за сваки наставни квартал на основу стандарда за сваки предмет, али језиком који ученици разумеју и близак им је, како је наведено у припремама и самом портфолију. Наслов сваке групе критеријума по којима ученици процењују свој рад истовремено је наслов овог рада и гласи *Шта треба да знаш*. Осим вођења, портфолио мора да има и свој други ток, а то је резултат и презентовање. Презентовање рада планирали смо на крају полугодишта: за ученике другог разреда, њиховог учитеља и заинтересоване наставнике који намеравају такође да воде портфолио; за родитеље. Два тока портфолија приказана су на слици испод:



Дијаграм (концептуалну мапу) детаљно погледати на мрежи [ОВДЕ](#)

При планирању и осмишљавању електронског портфолија, посебно при установљивању његових саставних делова, највише смо се ослонили на књигу Ш. Д. Изли и К. Мичел *Оцењивање на основу портфолија* (Београд, Креативни центар, 2004), али како се она односи на тзв. папирни портфолио, користили смо и друге савремене изворе наших и страних аутора о електронском портфолију:

Светлана Шпановић, *Улога и значај портфолија у систему вредновања у настави*, Норма, VIII, 3/2002.

Мара Ђукић, Светлана Шпановић, *Е-портфолио као средство евалуације у основношколској настави*, Иновације у настави, 3/2009.

D. Little, R. Perclova, *Evropski jezički portfolio za nastavnike i mentore*, Podgorica, 2003.

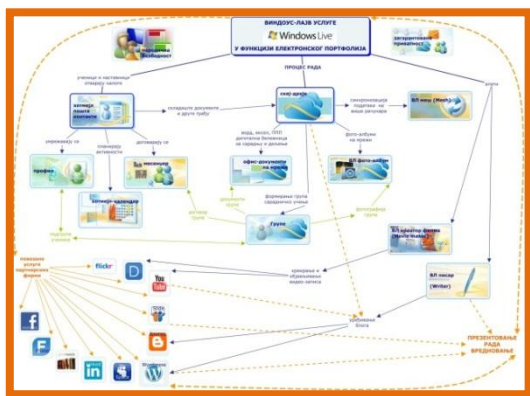
Amanda Long, *How to Create a free Eportfolio*, http://www.ehow.com/how_7547120_create-eportfolio.html (последњи приступ: 11. 1. 2012. у 12.00)

Helen Barrett, *Creating ePortfolios with Web 2.0 Tools*, <http://electronicportfolios.com/web20portfolios.html>, (последњи приступ 11. 1. 2012. у 12.05)

Избор ИКТ

Определивши се за електронски портфолио, први корак нам је био да изаберемо одређени алат или сервис којим ћемо се служити при креирању портфолија. Постоје бесплатни сервис специјализовани за портфолио, али смо проценили да су они непримерени за најмлађе: намењени старијим ученицима и студентима, нису преведени, прилагођени потребама институција које су их осмислиле, углавном високошколске америчке или аустралијске. Много нам се више допала у свету врло популарна идеја да се портфолио формира повезивањем Гугл-апликација.

Пошто смо раније, с писменом дозволом родитеља, већ имали отворене налоге за свако дете на хот-мејлу, решили смо да користимо Мајкрософтове **лајв-услуге** за формирање и вођење портфолија. Том избору у прилог је ишла и дигитална учионица и опремљеност рачунара одређеним Мајкрософтовим софтверима. Међу њима као место које повезује, представља и обједињује све радове одабрали смо Мајкрософтову бележницу (OneNote) која има своју десктоп варијанту у оквиру Офиса 2007 и 2010, али и исту веб-апликацију у оквиру услуге Скај-драјв (Sky Drive), које су доступне сваком ко има хотмејл-налог. Све лајв-услуге могуће је објединити у формирању и вођењу



портфолија како приказује слика лево, а у будућем раду, захваљујући повезаности различитих сервиса са лајв-услугама, могуће је повезати и друге сервисе (Ју-тјуб, Вордпрес, Слајдшер, Блогер, Фликр и друге).

Дијаграм (концептуалну мапу) детаљно погледати на мрежи [ОВДЕ](#).

Припремне активности

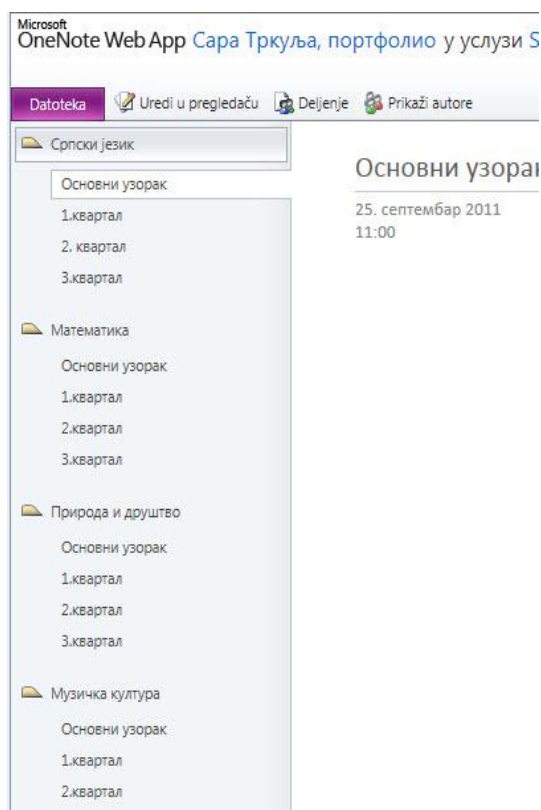
Активности које су претходиле вођењу портфолија су следеће:

1. У претходној школској години проучили смо теорију и определили се за **структуру портфолија** која је најбоља за узраст ученика од 2-4. разреда: по предметима и кварталима. О самој теорији и могућностима структурирања портфолија у дигиталној бележници постоји објављен чланак у Мајкрософтовом он-лајн часопису ПИЛ *Дигитална бележница у функцији портфолија* (јун, 2011), на адреси [овде](#). Чланак се може директно преузети [овде](#).
2. Такође у претходној години, за потребе наставе, сарадње с родитељима и укључења у ваннаставне активности засноване на хибридном учењу, свим ученицима су отворени **лајв-налози (hotmail)**, сви су повезани у групу са учитељем и наставницима. Родитељи су дали писмене дозволе и прате рад ученика.
3. На почетку школске године на сваком ученичком налогу **отворили смо веб-бележнице јединственог изгледа за све ученике (слика десно)**. Садржи категорије по обавезним предметима за које ће ученици водити портфолио, а у оквиру сваке категорије (предмета) отворене су странице:

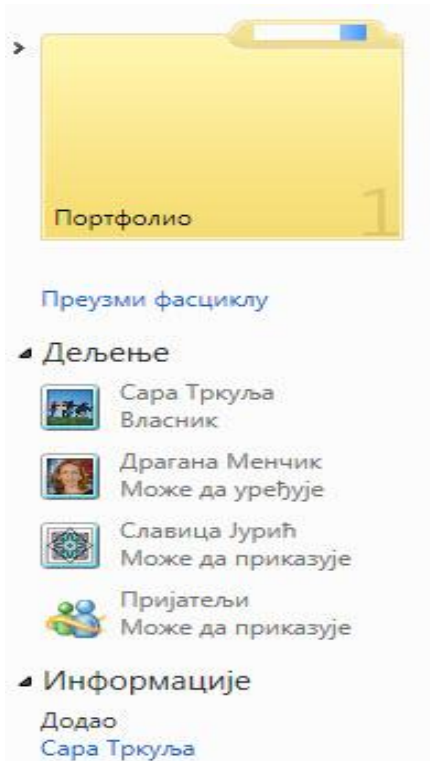
основни узорак

1. квартал
2. квартал
3. квартал

На крају шк. године се прави **збирни портфолио**, а не квартални. У њега ученици стављају оно што сматрају најбољим током године и представљају се тиме. Збирни портфолио тек планирамо, а биће јаван - нека врста одељенског портфолија.



4.



Свакој ученичкој дигиталној бележници – портфолију одређене су дозволе тако да је могу уређивати ученик власник и учитељ, а наставник и други ученици прегледати. С ученицима се систематски ради на **развијању информатичке и дигиталне писмености** кроз све предмете. Они знају да се пријаве на свој налог; користе и претражују интернет по кључним речима, памте посећене локације, умножавају и налепљују линк; преузимају садржаје са интернета, преузимају или копирају садржаје које им учитељ шаље поштом или поставља у свој Скај-драјв и дели с осталима; поштују ауторска права; комуницирају путем ВЛ месинџера и електронске поште, шаљу електронску пошту појединцима и групи (одељењу); остављају коментаре; отварају нове фасцикле и постављају датотеке у њих и на радној површини и у Скај-драјву, додељују

дозволе својим постављеним ресурсима; поштују језичка правила у интернет-комуникацији и пребацују се с енглеског на српско писмо; постављају фотографије на Скај-драјву, „тагују“ себе на туђим и коментаришу их; преко опције Ваши пријатељи улазе у налоге другара и прегледају и њихове радове...

5. На основу прописаних стандарда дефинисане су листе **критеријума** за сваки предмет, језиком блиским ученицима *Шта треба да знам*. Први су постављени у ученичке портфолије на страницу Основни узорак, а већ у следећем кварталу ученици су садржај (критеријуме) који им је учитељ послао сами копирали.
6. Циљ је да ученици воде портфолио **самостално** и што више **од куће**, али је у самом почетку све рађено у школи, некад у оквиру редовног часа, некад на ЧОС-у, понекад на посебним часовима само за ове сврхе. Свега два ученика немају интернет код куће, па раде све у школској библиотеци.

Шта омогућује ученички портфолио – вишеструка интеракција

Веб-бележница у којој ученици воде портфолио је приватан (због узраста ученика), дели се само с наставницима, али су сви међусобно повезани. Грађу (фотографије, скениране материјале, ворд-документе, видео, презентације, звучне и видео-записе) постављају и разврставају како они желе у Скај-драјву и чине приватном или деле са другарима у разреду. Одатле или преузимањем из Скај-драјва учитеља ученици их могу уградити у бележницу или једноставно поставити линк, повезујући тако различите лајв-услуге. **Интеракција** је вишеструка: ученика међусобно, наставника и ученика, интеракција наставника с родитељима и другим колегама. Током целе године води се у бележници тзв. **радни портфолио**, а на крају године се прави **збирни**. Збирни портфолио биће јаван на истом веб-сервису или неком другом. Планирамо да ученици воде портфолио током целог школовања, уколико наставници од 5. разреда буду били расположени. Дигитална бележница се може извести из „облака“ на свој рачунар.

Ш Р И К А З Ч А С О В А, 3. разред ОШ

Да бисмо приказали спрегу наставе 3. разреда ОШ и портфолија, одабрали смо четири часа, који су реализовани у 2. кварталу. Бирали смо их по томе што су ученици након њих и поводом њих имали задатке за портфолио, и поштујући услове конкурса. Иначе, за све предмете и у свим кварталима постоје задаци за портфолио.

Српски језик

| Методички подаци о часу | |
|---------------------------------|---|
| Наставна тема | Октобарске слике |
| Наставна једин. | Прича једног листа, писана вежба |
| Тип часа | Вежбање |
| Облици рада | Фронтални и индивидуални |
| Циљеви и задаци часа | <u>Образовни</u> - Описују лист, учечавају појединости и детаља у изгледу листа, који су им занимљиви и мотивишу их да самостално бирају и осмишљавају мотиве и издвајају детаље који им закупају пажњу и подстичу их на стварање. Пишу јасним, потпуним и добро обликованим реченицама, укључујући и сложене; држе се теме, поткрепљују га одговарајућим детаљима, наводе и примењује у задатку различите врсте именица, глагола и придева, <u>Васпитни</u> - Код ученика се развија моћ емпатије и саживљавања са живим светом око себе, као и способност децентрације. Задацима за портфолио развија се способност критичке процене и самопроцене, објективност. <u>Функционални</u> - Ученици увежбавају читко, лепо и уредно писање, поштовање и примену правописних и граматичких правила; богате речник; добро распоређују основну и додатне информације информације; користе речи у основном и пренесеном значењу. <u>Естетски</u> - Ученици су у стању да разликују лепо и мање лепо. |
| Наставне методе | Дијалогска, демонстративна, метода писаних радова, стваралачко-практични метод |
| Наставна средс. потребан матер. | Узорци сувог лишћа које су сакупили, ученички прибор, свеске; лајв-услуге за потфолио |
| Активности ученика | Слушају, посматрају, учечавају, говоре, набрајају, описују, одговарају на питања, пишу |
| Активности наставника | Поставља питања, мотивише, подстиче, усмерава, прати, анализира, записује |
| Исходи часа | Ученици изражавају мисли, идеје, осећања и ставове о теми и на основу свог искуства и маште самостално пишу причу о листу. |
| Корелација | Ликовна култура, Свет око нас |
| Коришћена лит. | Павле Илић, <i>Од слова до есеја</i> , Нови Сад, 1991. |

Ток часа

Уводни део часа (10 минута)

Ученици су добили задатак да за време одмора у школском парку пронађу један лист који је опао, а који им је привукао пажњу. У учионицу су донели најразличитије узорке

листова, од сасвим малих, увелих, испуцалих, преко зелених, једрих до крупних, лепих бакарно браон листова. Ова разноликост помогла нам је у вежби која је уследила.

Задатак – Посматрај лист испред себе па наведи пет или више предева којима ћеш и описати његов изглед и исто толико глагола којим ћеш дочарати шта све може да уради или шта може да се догоди једном листу.

| Лист | |
|--|---|
| Речи које га описују (придеви) | Речи које говоре шта ради, у ком је стању (глаголи) |
| срцолик, исушен, повијен, рецкав, крупан, сићушан, увео, сув, испуцао, зелен, жут, жутозелен, бакаран, наранџасто жут, црвенкаст, златаст, стар, струо, храпав, гладак, ломљив, чврст, влажан. | суши се, жути, шушка, пуца, злати се, повија, болује, стари, бори се (са хладноћом и ветром), одолева (мразу), чека (тренутак пада), стрепи |

Ученици самостално раде пет минута, а затим свако од њих показује свој лист другарима и наводи придеве и глаголе које је написао. На табли записујем све примере које су навели без понављања већ реченог. Помажем ученицима потпитањима.

Главни део часа (25 минута)

Најава циља часа – На овом часу писаће причу коју прича један суви лист.

Ученицима сугеришем да размисле о: почецима живота листа, његовом животу у крошњи, друговању, радостима, старењу, његовим, тугама и страховима, томе шта му се догодило када је опао, како је то доживео, шта се након тога дешавало са њим. Упућујем их да се да уживе у улогу листа и замисле да су на његовом месту, да пишу у првом лицу и испричају нам причу о његовом животу, или делу живота, да се изражавају јасним и потпуним реченицама. У опису могу да користе речи које смо записали на табли како би опис био сликовит. Саветујем их да маштају, осмишљавају мотиве и детаље који ће причу учинити занимљивом и сликовитом. Ученици праве кратак план приче и пишу. Пратим и усмеравам њихов рад.

Завршни део часа (5 минута)

Ученици предају радове. Обавештавам их да ћу им скениране задатке послати електронским путем, а они да их уграде у свој портфолио и ураде задатак.

Задатак за портфолио

Када добију обавештење да делимо са њима фасиклу са скенираним радовима, преузимају свој рад и уграђују га у портфолио. Пажљиво прочитају свој задатак, уоче грешке и слабости, предности и квалитете рада на основу критеријума које је истакнуто у портфолију под називом *Шта треба да знаш*. Испод уграђеног рада откуцаће анализу и критичко мишљење о свом задатку. Могу да прочитају радове својих другова, да их упореде са својим и анализирају.

[Галерија скенираних ученичких писаних састава](#) у Скај-драјву наставника

Музичка култура

| Методички подаци о часу | |
|--------------------------------------|---|
| Наставна тема | Основе музичке писмености |
| Наставна једин. | Певамо и свирамо научене тонове |
| Тип часа | утврђивање |
| Облици рада | фронтални, индивидуални, рад у пару, групни рад |
| Циљеви и задаци часа | Ученици ће утврдити читање, писање и свирање тонова ДО, РЕ, МИ и ФА. Однеговаће маштовитост и стваралаштво, развиће стрпљење и прецизност приликом извођења музичких задатака. Биће подстицани да доживљавају и разумеју музичко дело и његове поруке. Развијаћемо интересовање за музику, музичку осетљивост и креативност при стварању музике и осећање личне одговорности за успех групе. Оспособљаваћемо их за изражајно певање и правилно свирање. Путем вођења портфолија развијамо жељу за сопственим напретком и успехом групе (певачке, свирачке). Оспособљавамо их да поређењем различитих интерпретација знају да процене квалитет извођења групе и појединца. |
| Наставне методе | Дијалоска, демонстративна, певање, свирање, слушање музике, компаративни и стваралачко-практични метод |
| Наставна средства потребан материјал | Радни уџбеник, нотна свеска, деџи мелодијски и ритмички инструменти, рачунари с прикључком на интернет, звучници, видео-бим. Наставник је све ресурсе потребне за час уградио у пауер-поинт презентацију. Наставници су користили веб-алат Noteflight (бесплатна верзија за појединце) за исписивање нота и компоновање, извоз музичке датотеке и штампање нотног записа – погледати овде . Затим, коришћен је програм Фото-прича (PhotoStory) за креирање фото-приче с музиком <i>Ресаво, водо ладно</i> и објављен на Ју-тјубу јавно, с којег смо користили и <i>Влтаву</i> Б. Сметане. Као завршна игрица коришћен је веб-алат Славујева песма (Nightingale Song), који генерише унесен текст у славујев пој. |
| Активности ученика | Записују, читају и свирају познате ноте различитог трајања у двочетвртинском такту, изражајно певају, усклађују гласове, заједничко свирање, коректан однос према групи; тактистају, компонују – стварају мелодију. |
| Активности наставника | Мотивише ученике да правилно певају, свирају и сами компонују, негује портебу за правилним записивањем сваког музичког знака, као и поштовање правила хорског и групног певања, као и заједничког- оркестарског свирања; оспособљава их за читање и певање музичког записа парлато, утиче на формирање музичког укуса и разумевања уметничког музичког дела. |
| Исходи часа | Обнављени су садржаји теоријског дела градива, знају да правилно свирају научене тонове и да мелодијско-ритмички изводе композиције. Коректно и успешно изводе обрађене песме, пореде тематски слична дела. |
| Корелација | Природа и друштво |
| Коришћена литература | П. Стоковић, <i>Настава музичке културе од 1. до 4. разреда ОШ</i> , Београд, 1998. |

И. Којић-Вуковић, *Методика наставе музичке културе*, Београд, 1989.

Ток часа

Уводни део (10 минута)

Вежбе дисања, вођена фантазија – Час почињем вежбама правилног дисања путем технике вођене фантазије. Упутства за ову технику истовремено припремају децу за поновно доживљавање музике *Ресаво, водо ладна*, коју смо обрадили на претходном часу.

Средишњи део часа (20 минута)

Увежбавање певања и свирања – Следе вежбе ритма и мелодијске вежбе кроз у низ активности које се брзо смењују, које по налогу наставника ученици изводе у групама, у пару и самостално. Са ученицима понављамо каквог је карактера песма, које нотне вредности се јављају у песми, да ли се појачава или стишава извођење, да ли је брзина композиције све време иста. Ради лакшег и бржег организовања, промене активности, поштовања упутстава користим пауер-поинт презентацију у којој су уграђени сви визуелни и звучни записи, кратка упутства, повратне информације.

Пауер-поинт презентација (Офис 2010 и 2003) може се преузети из Скај-драјва [овде](#), а приложена је и уз рад.

Након увежбавања снимамо групе ученика који свирају, а њихова извођења су различитог квалитета. Видео-снимак је полазни ресурс за процену у портфолију. Дајем основна упутства о правилном певању, дикцији, дисању и емоцији коју треба да изразе.

Завршни део часа (15 минута)

Фото-музичка прича о две реке – Слушање и гледање фото-приче на Ју-тјубу два различита музичка дела чија је тема река: [Ресаво, водно ладна](#) и [Влтава](#) Беджиха Сметане подстицај су за поређење два музичка дела и утврђивању разлика по настанку, врсти, темпу, карактеру, идеји...

Аудио-игрица – На самом крају часа ученике делимо у три групе и свака од група на рачунару поигра се са веб-алатом који унесени текст генерише у славујев пој. Снимке сачувају на рачунару. Снимци су уграђени у пауер-поинт презентацију уз час.

Задатак за портфолио

Након монтирања снимка свирања и певања народне песме "Ресаво, водо ладна" у којем ученици или групе ученика изводе песму, по квалитету различито, шаљемо линк до наставничког Скај-драјва где могу да погледају снимак и линк уграде у свој портфолио. Коментаришу квалитет интерпретације свих група / појединца (А, Б, В, Г): да ли су певањем дочарали карактер песме, дали су испоштовали норме хорског певања и заједничког свирања; да ли су брзина, јачина и ритам извођења композиције

одговарајући. Затим наводе у којој су групи они били и пишу шта је разлог њиховог успешног или мање успешног извођења, те како ће то у будућности побољшати.

Видео-запис о свирању и певању група ученика може се погледати у [Скај-драјву](#) или на [Ју-тјубу](#).

Ликовна култура

Методички подаци о часу

| | |
|----------------------|---|
| Наставна тема | Композиција и покрет у композицији |
| Наставни садр. | Композиција облика 2 |
| Наставна једин. | Животиња коју волим |
| Претходна ситуација | Нормална - на претходним часовима ученици су усвојили основне садржаје о односима у композицији и распореду облика који испуњавају простор у три димензије; о материјалима и моделовању у глини као материјалу. |
| Исходи часа | Ученици на основу садржаја других наставних предмета могу да уоче карактеристике тела и покрете тела кућних љубимаца; представе их аутентичним облицима и складним односима; представе их моделовањем и приказивањем фигуре у покрету. Развили су смисао за репродуковање облика у простору, маштовитост и креативност. Оспособљени су да граде композицију према личном опредељењу. Осећају задовољство у раду и навикнути на стрпљивост и истрајност у раду. |
| Мотивациони садржај | Опажање и представљање фигуре у покрету. На основу ученог и садржаја других предмета, памтити карактеристичне покрете, положај фигура и односа међу њима. |
| Ликов. проблем | Увести ученике у опажање и представљање фигуре у покрету. |
| Ликовне способности | <u>Оригиналност</u> : ученик треба да одабере и моделује- представи пригинални покрет свог кућног љубимца; сваки рад треба да буде непоновљив јер веђење кућног љубимца нуди мноштво чудесних покрета. <u>Флексибилност</u> : способност тражења оригиналних путева за решење ликовног проблеме. <u>Стваралачка машта</u> – фантазија: код ученика ћемо успети да је развијемо истрајним подстицањем за стваралачком игром. <u>Флуентност</u> : ученици ће покушати да осмисле и створе мноштво нових идеја и разноврсних покрета који се уклапају у композицију. <u>Способност транспоновања</u> : доживљену стварност ученици треба индивидуално да репродукују уносећи личне емоције знање и искуство; путем игре, повезивања идеја, облика добиће оригиналне композиције и комбинације. <u>Елаборација</u> : прављење плана решења ликовног проблема |
| Ликовни медиј | Вајање |
| Циљеви и задаци часа | Глина се сматра најпримеренијим материјалом и ученике треба научити својствима глине и начинима припремања глине за сачињавање тродимензионалних облика. |

| | |
|--------------------------------------|--|
| Наставне методе | Разговор, показивање, посматрање, компоновање, метода практичног рада |
| Наставна средства потребан материјал | Глина, прибор за вајање и уметничке репродукције; рачунар с прикључком на интернет, видео-бим; наставни филм (Ју-тјуб), обрађен за потребе часа у веб-алату Embed Plus ; веб-сервис Slide Rocket за објављивање презентација и лајв-услуге за портфолио. |
| Активности ученика | Посматрају, учествују у разговору, осмишљавају, стварају - вајају, процењују |
| Активности наставника | Обавештава, показује и упознаје ученике са особинама скулптуре, вајарским материјалима, начином обраде глине и самим поступком вајања, мотивише ученике, обилази, подстиче, сугерише. |
| Корелација | Српски језик |
| Коришћена литература | Драган Савић, <i>Ликовна култура</i> , Сомбор, 2003. Орјентациони распоред васпитно образовног рада са дидактичко-методичким упутством за трећи разред основне школе, Београд 2003. Н. V. Janson, <i>Istorija umetnosti</i> , Varaždin – Novi Sad, 2005. |

Ток часа

Уводни део часа (15 минута)

ПРЕПАРАЦИЈА

1 фаза сазнања, припремање (учење) – У овој фази ликовни проблем се идентификује, прикупљају се неопходне информације које се критички процењују. Кроз разговор са ученицима раније усвојена знања ћемо обновити и проширити. На претходним часовима смо говорили о вајарству, материјалима за моделовање и глини као материјалу.

Понављамо – На часовим народне традиције обишли смо музеј у нашем граду. Изучавали смо старе предмети који су некада користили у домаћинству. Низом питања постичем ученике да изнесу своје закључке. Од којих су материјала најчешће правили посуђе и и оруђе? Због чега? Поред употребних предмета видели смо да су се у кућама могли наћи предмети од дрвета и глине који су пленили својом лепотом оригиналношћу. Каква је њихова намена? Одувек је човек имао потребу да своје доживљаје и осећања изрази и на неки начин забележи и учини вечним. Испред улаза у музеј посматрали смо скулптуру човека. Могли смо да је додирнемо, и посматрамо са свих страна. Од ког материјала је направљена? Који од поменутих материјала сте ви до сада користили за вајање? Шта је глина? Какав је она материјал и какве могућности пружа у раду?

Приказ обрађеног двоминутног наставног филма с коментарима: вајар Ричард Остин демонстрира [вајање људске главе у глини](#). (оригиналан филм на [Ју-тјубу](#))

Посматрамо уметничка дела и уочавамо познате, али и нове карактеристике скулптуре које су битне за даље напредовање ученика и усавршавање технике вајања. Поновимо шта смо научили о распореду масе на фигурама и облицима тела, са циљем да уочимо

потребу да се маса на фигури различито распореди, а делови тела прикажу на различите начине: здепаст, обао, издужен... Следи анализа скулптура са посебним освртом на покрет посматрањем пројекције фотографија и разговором.

Пројекција фотографија, питања и тезе за разговор објављене су на мрежи: [Ленота обликовања](#) (сачекати да се отвори и посматрати преко целог екрана) и у [Скај-драјву](#).

II Фаза подстицања, креативна игра – Разговарамо о литерарним радовима које су писали на часу српског језика и у којима су описивали своју омиљену животињу. Присећају се делова састава у којима су описивали омиљену активност животиње. Подстичем их да се сете зажмуре и замисле у којем положају су су јој тада удови, туп и глава. Обавештавам ученике да ће свој доживљај изразити моделујући омиљену животињу у глини.

III Изабрати правилан облик – На основу сазнања до којих сам дошла читајући дечије радове предлажем им да представе своју омиљену животињу у једној од ситуација.

Изглед записа на табли

| | |
|--|--|
| <p>Тема: Омиљена животиња Медиј: Вајање Техника: Моделовање</p> <p>Задаци 1. Представити фигуру у покрету 2. Правилно распоредити масу</p> <p>Ситуације - Моја омиљена животиња у игри, - Моја омиљена животиња док једе, - Моја омиљена животиња док се одмара</p> | <p>Упутство за рад</p> <p>Важно је: - да добро обрадиш (умесиш) глину; - да радиш из једног комада глине; - да одредиш однос масе која ти је потребна за главу, труп, удове; - да из већег дела моделујеш мањи; - док скулптуру моделујеш, посматрај је са свих страна.</p> |
|--|--|

Средишњи део часа (20 минута)

РАДНИ ДЕО ЧАСА, ИЛУМИНАЦИЈА

I Фаза открића (стваралаштва) – Ученици раде самостално уз музику Камија Сен Санса *Карневал животиња*. Посматрам на који начин решавају задатке, обилазим их, подстичем. Ученицима који су несигурни у избору покрета појединих делова тела животиње, помажем разговором да дођу до решења које им је блиско и подстиче њихову машту.

II Фаза реализације (моделовање) – Ученици раде самостално. Обилазим их и вршим коректуру у три наврата.

1. КОРЕКТУРА – Помажем ученицима који заостају у раду или су кренули погрешним путем у решење ликовног проблема поштујући индивидуалне разлике. Напомињем да је битно радити из једног комада глине и водити рачуна о односу масе за поједине делове тела.

2. КОРЕКТУРА – Уочавам недостатке у раду и кроз разговор их усмеравам да недостатке и неправилности поправе. Талентоване ученике подстичем да што верније представе покрет водећи рачуна о томе да ли је део тела згрчен, издужен, обоа. Ученицима који технички не успевају своју идеју добро да реализују сугеришем на правилну технику рада глином . Ученицима који нису довољно оригинални и поводе се за решењима других разговором помажем да дођу до сопственог решења.

3. КОРЕКТУРА – Подстичем ученике који су изгубили мотивацију похваљујући оно што је у раду добро. Охрабрујем их да раде даље.

Завршни део часа (10 минута)

I Фаза естетског процењивања радова – Процењивање радова осмишљено је као разговор који ће допринети изграђивању критеријума самопроцене, труда и залагања, а пре свега естетских критеријума и задатака који су истакнути на почетку часа. Ученици се одређују да ли желе да им се рад нађе у портфолију, наставник их фотографише.

Задатак за портфолио

У свој Скајв-драјв отпремамо усликане вајарске радове оних ученика који су пожелели да им рад буде део портфолија. Обавештавамо имејлом ученике да су радови постављени и да могу да преузму и уграде свој рад у портфолио и вреднују га по формираним критеријумима *Шта треба да знаш*, а радове друге деце могу прегледати у фотогалерији у Скај-драјву. Као изборни задатак нудимо занимљив веб-алат за креирање аватара који подражава глинену портрет [Clay Yourself](#). Кома се алат допадне и успе да направи свој аватар, може да га приложи у портфолио и описати шта му се у поступку креирања свидело, упореди са стварним вајањем.

Фотогалерија радова оних ученика који су желели да рад укључе у свој портфолио.

Физичко и здравствено васпитање

Методички подаци о часу

| | |
|-----------------|---|
| Наставна тема | Бацања |
| Наставна једин. | Бацање и вођење лопте на различите начине у трчању |
| Тип часа | увежбавање |
| Облици рада | фронтални, рад у пару, групни рад, индивидуални рад |
| Место одржавања | школско двориште |

| | |
|--------------------------------|--|
| Циљеви и задаци часа | <p>Образовни: утицати на развој мишића како би се осигурао нормалан развитак скелета; задовољење примарног мотива ученика, посебно потребе за игром и кретањем; утицај на развијање и јачање мускулатуре и зглобова рамена, трупа и руку, посебно шаке; развијање спретности руку за манипулацију предметима; утицај на развој мишића како би се осигурао нормалан развитак скелета.</p> <p>Васпитни: постепено навикавање ученика на дисциплину, ред и међусобне односе; повезивање физичког васпитања са животом и радом; развијање опште манипулативне спретности, брзине и сналажљивости у накнадно искрслим ситуацијама; развијање такмичарског духа и упорности.</p> |
| Наставне методе | вербална, метода демонстрације, практично вежбање |
| Наставна сред. потребан матер. | лопте, вијаче, чуњеви, обручи |
| Активности ученика | Учествују у игри и поштују правила игре, раде вежбе обликовања, воде лопту, бацају хватају, учествују у елементарној полигон игри такмичарског карактера. |
| Активности наставника | Даје упутства, организује групе, објашњава правила игре, демострира како се правилно изводе вежбе, води, баца и хвата лопта, савладава полигон. |
| Исходи часа | Ученици ће се кроз игру загрејати, развити и ојачати мускулатуру, а нарочито мишиће шаке, зглобове трупа и руку. Усавршиће правилну технику вођења лопте једном руком у ходу и трчању, као и технику правилног бацања и хватања лопте. |
| Коришћена литература | Мирче Берар, <i>Припремни телесни покрет за млађи школски узраст</i> , Кикинда, 1987. Љубинко Милановић, <i>Настава физичког васпитања од 1. до 4. разреда</i> , Београд 1997. Небојша Цветковић, <i>Вежбе обликовања за децу</i> , Младеновац 1996. Ведрана Курјан Манестер, <i>Вежбајмо заједно, приручник за физичку културу</i> , Београд, 2005. |

Ток часа

Уводни део часа (13 минута)

Игра „Из кућице у кућицу“ – Ученицима се покаже обележени терен на коме су нацртане „кућице“ и обележена словима А, Б, Ц, Д. Обавештавам их да ће се преспојити према упутству које чују: међусобна измена кућица праволинијским кретањем А-Б, Ц-Д, Б-Д, А-Ц. Међусобна измена кућица укрштеним кретањем Б-Ц, А-Д. Дајем упутства о задацима које треба да обаве. На знак „станари“ једне куће мењају место трчећи / ходајући четвороношке / скачући на једној ноzi / трчећи у пару тако да један држи другог за рамена / ходајући у пару чучећи и држећи се за руке / трчећи у колони тако да се држе за обе руке.

Радимо само неколико вежби обликовања са акцентом на вежбама за ноге, руке и труп, јер су се ученици довољно загрејали и мењали положај тела играјући игрице.

Главни део часа (25 минута)

Добацивање у пару – Ученици су подељени у 4 колоне. Свака колона има исти број ученика. Две колоне стају једна наспрам друге, тако да сваки ученик у колони има пара. Добацују лопту један другом: десном руком, левом руком, обема рукама одоле и одгоре, преко главе уназад, између раширених ногу.

Вођење лопте – Ученици остају подељени у 4 колоне. Демонстрирам и објашњавам правилан поступак вођења лопте у ходању. Наглашавам да је потребно пратити лопту погледом, водити је једном руком поред тела; лопту додиривати целом шаком; настојати да одбију лопту више пута без заустављања. Први ученици из све 4 колоне истовремено воде лопту до обележене линије на терену и назад, предају другом. Вежбу завршавају када су сви ученици из колоне обавили задатак.

Вођење и додавање лопте у трчању – Пошто су ученици подељени у 4 колоне, окрећу се две и две колоне једна према другој. Први ученици из обе колоне крећу истовремено, кораком, воде лопту једном руком и добацују је свом пару који обавља исти задатак и враћа лопту другу и наизменично се добацују и воде лопту док се не врате до своје колоне. Предају лопту другом пару који наставља игру.

Елементарна игра - полигон са задацима – Ученици су и даље подељени у 4 колоне. Испред сваке колоне, на удаљености од 5 метара налази се разапета вијача на висини од 30 центиметара, на удаљености од 2 метра налази се разапета друга вијача на висини од 50 центиметара, од ње је на удаљености од 2 метра обруч у којем стоји лопта, испред обруча су поређана 3 чуња на удаљености од 1 метар. Демонстрирам и објашњавам ученицима задатак: трче до вијаче, прескоче је; трче до друге вијаче провлаче се испод ње; трче до обруча, узимају лопту, воде је једном руком у трчању између чуњева цикак и истим путем се враћају; додирну руку друга из колоне, он креће а претходник иде на зачеље колоне. Победник је екипа која правилно и најбрже обави задатак. Победничку екипу похвалим за спретност, брзину и добру сарадњу, остале екипе похвалим за труд.

Завршни део часа (7 минута)

Игра „Атом“ – Упознајем ученике са правилима игре: слободно се крећу по обележеном простору, на начин који им одговара. Ако викнем АТОМ, заустављају се, а кад викнем АТОМ 3, заустављају се и ухвате за руку 3 најближа другара до себе и тако формирају тројке. Ако викнем АТОМ 5, формираће петорке, а на повик АТОМ 2 - парове. Ученик који не нађе пара напушта полигон за игру. Победничком пару честитам, остале похвалим.

Задатак за портфолио

На основу филмића са часа физичког васпитања, који служи само да их подсети на час, ученици процењују да ли правилно раде вежбе обликовања, јесу ли савладали правилну технику вођења лопте једном руком у ходању и трчању; бацање лопте једном руком и њено правилно хватање. Процењују своју издржљивост, спретност и такмичарски дух.

При томе се користе критеријумима које им је учитељ навео под називом *Шта треба да знаш*.

Видео-запис са часа физичког васпитања може се погледати и преузети на [Скај-драјеву](#) и [Ју-тјубу](#).

Вредновање часова и портфолија

Наставничка процена и самопроцена часова и портфолија са дидактичког аспекта и аспекта коришћене ИКТ изнесена је у посебној дигиталној бележници (OneNote Web App). Ту апликацију користе и ученици за свој портфолио, само је ова наставничка видљива и јавна да би свако од колега који не познају алат, могао да и сам погледа алат и наставничке процене у њему, са низом осврта и рефлексиија о процесу рада, тешкоћама и предностима, мотивацији, самом сервису итд.

Веб-бележница у којој је процена направљена подељена је у две категорије - два аспекта (дидактички и технолошки), а свака има странице и подстранице. Странице које се односе на часове у категорији **Дидактички аспект** садрже и скрин-сlike са портфолија ученика, те се на тај начин, иако су ученички портфолији невидљиви за друге, може стећи увид у рад ученика, а посебно у дефинисане критеријуме *Шта треба да знаш*. Странице о самом портфолију садрже наша искуства и друге примере, који не говоре само о приказаним часовима, него и о целокупном искуству о портфолију у раду с ученицима.

Категорија **Технолошки аспект**, поред осталог, садржи и низ практичних савета и разматрања, линкова до упутства и слично. Они омогућавају колегама да се и сами упусте у слично алтернативно оцењивање – портфолио или да добију идеје како им приказана апликација може користити у настави.

Иако је ова бележница за процену креирана за потребе конкурса, и пре тога јавила се потреба да таложимо и бележимо искуства у раду с портфолијем, те ћемо у њој наставити да их износимо.

Позив колегама на интеракцију и друштвено креирање знања

За све колеге заинтересоване за портфолио оформиле смо социјалну листу идеја по називом **Занима ли вас портфолио**. Укључењем или праћењем листе, колеге могу да сазнају више о портфолију питајући и пратећи листу, а могу и сами да учествују у креирању заједничког знања одговарајући и постављајући своје ресурсе и коментаре.